

השתלבותן וקליטתן של מורות ערביות בבתי ספר יסודיים במגזר היהודי: יחסי

שיתוף פעולה או יחסי עוינות?

ג. אלנאשף, א. אדי-רקח, א. כהן

החוג למדיניות ומנהל בחינוך, ביה"ס לחינוך ע"ש חיים וג'ואן קונסנטינר, אוניברסיטת תל אביב, תל-אביב, ישראל

מערכת החינוך במדינת ישראל עוברת שינויים רבים בשנים האחרונות. אחת התופעות המעניינות ביותר היא השתלבותם ההולכת וגוברת של מורות ערביות בהוראה בבתי הספר במגזר הממלכתי יהודי. הן עוסקות בהוראת שפות ערבית ואנגלית והן בהוראת המדעים ומתמטיקה.

תיאוריית המגע¹ גורסת כי מגע מתמשך וצבירת ידע בין חברי קבוצות אתניות שונות יכולים לתרום לשינוי בעמדות היחיד כלפי יחידים מקבוצה אתנית שניה, ושזה בתורו מוביל לשינוי עמדותיו כלפי כלל הקבוצה השונה.

המוסד החינוכי מתפקד כסוכן חברתי, דרכו אפשר לשמר את ההגמוניה או להבנות מחדש את מערכות היחסים בין קבוצות שונות בחברה. מאפייני ביה"ס הייחודיות מאפשרות יצירת מגע אישי וממושך אשר דרכו אפשר להפיג סטריאוטיפים ודעות קדומות לגבי קבוצות אתניות שונות.

מטרת המחקר היא אפיון וניתוח התופעה של מורות ערביות בבתי ספר במגזר היהודי. המחקר יתאר את מימדי התופעה ומאפייניה, יבחן את המוטיבציה של המורות לעבודה בבתי הספר במגזר היהודי, את תהליך קליטתן וימפה את האתגרים המיוחדים איתן המורות מתמודדות בסביבה הבית ספרית ומחוצה לה. מתודולוגית המחקר הינה לפי השיטה איכותנית, וכלי המחקר הינו ריאיון עומק חצי מובנה מוקלט בעזרת מצלמת וידאו.

ע"פ הממצאים הראשוניים נמצא כי המורות הערביות רואות בעבודתן אתגר מקצועי, חברתי ואישי. יש להן חזון והוא כולל שבירת סטריאוטיפים והפצת ידע חיובי כלפי חברת האם שלהן. הן רואות בעבודתן "ייעוד". המורות ציינו כי הן מרגישות השתייכות וכי ישנה הכלה לשונות שלהן בקרב קהילת ביה"ס.

למחקר זה חשיבות רבה הן מבחינה תיאורטית והן מבחינה פרקטית למערכת החינוך הישראלית ולקובעי המדיניות. המחקר יאפשר ביסוס תשתית למחקרים אחרים אשר ידונו בשילוב מיעוטים אתניים שונים במערכת החינוך הישראלית. בנוסף, רוב הספרות המחקרית עוסקת במקרים של אוכלוסיות מהגרים שמשולבות במערכת החינוך אך נדיר למצוא ספרות שעוסקת במקרים של הוראה בקרב קבוצות אתניות "ילידות" עם היסטוריה של סכסוך מתמשך.

¹ Allport, G. W. (1954). The Nature of Prejudice. Cambridge, Mass: Addison-Wesley